

Bolton Giderken

Garbis ALTINOĞLU

16 Eylöl 2019

10 Eylöl 2019'da ABD Devlet Başkanı Donald Trump, 9 Nisan 2018'den bu yana birlikte çalıştığı azgın neo-con ve savaş kışkırtıcısı Ulusal Güvenlik Danışmanı John Bolton'u görevden aldı. Bu haber Türkiye'de pek de önemsenmedi. Trump'ın yakın çalışma arkadaşlarını sık sık değiştirmekle ünlenmiş olmasının da etkisiyle pek çok ilerici ve demokratın bu konuda şöyle düşündüğünü tahmin edebiliriz: Ne olmuş yani? Bir gerici gitti, yerine bir başka gerici gelecek!

Bolton'ın yerine bir başka gericinin geleceğı, bu görev değışikliğinin ABD'nin dış politikasında çok önemli bir değışikliğe yol açmayacağı ve bu ülkenin saldırgan politikasını sürdüreceğı bellidir. Öte yandan Trump'ın demokratizmle hiçbir ilişki ve yakınlığının olmadığı ve -ABD tekelci burjuvazisinin bir kanadının temsilcisi olması nedeniyle- olamayacağı, hatta siyasal çizgisinin faşizme ve ırkçılığa özgü öğeler içerdiği de bellidir. (Onun işverenlerin vergi yükünü hafifletmesi, ABD-Meksika sınırına göçmenlerin gelişini önlemek için bir bariyer yapma planı, yedi Müslüman ülke yurttaşlarının ABD'ne ziyaret etmelerini yasaklaması, seksist ve ırkçılık kokan zenofobik açıklamaları, çevre koruma önlemlerine karşı çıkması, Çin ve AB ürünlerine karşı gümrük duvarlarını yükseltmesi vb.) Ama sözkonusu olan attığı adımlar dünyanın pek çok ülkesini ve bölgesini etkileyen ABD gibi bir süper devlet ise bu küçük ve önemsiz değışikliklerin dünya politikasında ciddi sonuçlar doğurabileceğı gerçeğı asla göz ardı edilemez.

ABD Devlet Başkanı'nın çıplak ve kaba gericiliğinden Barack Obama, Hillary Clinton gibi demokratik, iyi eğitilmiş ve uygar görünümlü politikacıların, Donald

Trump gibi kaba ve görgüsüz bir politikacıdan daha iyi olduğu sonucu çıkarılamaz. Obama ve Clinton gibilerinin, insani gerekçelerle başka ülkelere savaş açmakta zerrece duraksamadıklarını ve yüzbinlerce, belki de milyonlarca insanın ölümünden sorumlu olduklarını biliyoruz: Bu ikisi, George W. Bush'un başlattığı Afganistan savaşını ve Irak'taki Amerikan siyasal ve asker varlığını sürdürmüş, Fransa'nın başlattığı Libya saldırısını desteklemiş, Suriye'ye karşı yürütülen dolaylı savaşın baş mimarları olmuş, Venezuela'de gerici bir iç savaş kışkırtmış, Demokratik Kore'ye, İran'a ve Küba'ya karşı geleneksel ABD düşmanlığı politikasından ayrılmamış, NATO'nun Rusya'yı bir asker kuşatma altına alma politikasını sürdürmüş, -Türkiye, Katar ve Suudi Arabistan gibi uşaklarıyla birlikte- cihadist grupların desteklenmesi ve büyümesinde çok önemli bir rol oynamış, Suudi gericilerinin Yemen'e saldırısının ardında durmuşlardır vb. Sözde, Cumhuriyetçi Partili Trump'tan daha az gerici olduğu sanılan Demokrat Parti liderlerinin Bolton'a sahip çıkmalarını ve onun dışlanmasından rahatsızlık duymalarını görmek de son derece ilginç ama asla şaşırtıcı değil. Örneğin, ABD Kongresi'nin alt kanadını oluşturan Temsilciler Meclisi'nin Başkanı Demokrat Partili Nancy Pelosi, attığı bir tweeter mesajında şöyle diyordu:

John Bolton'un aniden görevinden alınması, Trump Yönetimine ilk gününden itibaren egemen olan ve bağlaşıklarımızın güvenini sarsan dağınıklığın bir sembolü olmuştur ABD'nin ulusal güvenliğini sağlamanın anahtarları istikrarlı liderlik ve stratejik dış politikadır. (Caitlin Johnstone, Democrats somehow frame Bolton's exit as a bad thing, 11 Eylül 2019)

Trump'a gelince o, ABD'nin 2001'den bu yana girdiği savaşlara daha eleştirel yaklaşmakta, daha izolasyonist ya da içe kapanmacı bir çizgiyi ve trilyonlarca dolara mal olan emperyal politikalardan ve devasa asker harcamalardan kısm bir uzaklaşmayı savunmaktadır. Bu, bir ölçüde farklı politikanın arkasında - birincisi esas olmak kaydıyla- şu faktörlerin yattığı söylenebilir:

- 1) Amerikan endüstrisinin, Çin gibi diğer emperyalist ülkelerle yarışamaz hale gelmesinden rahatsız olan ve koruma önlemleri, düşük işçi ücretleri vb. talep eden sını kapitalistlerin tepkileri,
- 2) Bu sektörlerde çalışan -esas olarak beyaz- ABD işçi sınıfının asker maceralara harcanan trilyonlarca dolardan ötürü artan yoksullaşmasına olan üstü örtülü tepkileri,
- 3) ABD'nin altyapısının dökülmekte olmasına ve gelir dağılımındaki eşitsizliğin zirveye çıkmasına Amerikan halkının tepkileri, (1)
- 4) Küçük iş insanlarının, daha önceki dönemde güdülen ve büyük tekelleri koruyan ekonomik politikalar nedeniyle artan zorluk ve iflaslara olan tepkileri.

Brown Üniversitesi'ne bağı Watson Uluslararası ve Kamu İşleri Enstitüsü'nün 2018'de yayınlanan Savaşın Maliyetleri başlıklı raporda ABD'nin 2018 yılı sonuna kadar yaptığı savaş harcamalarının 5.9 trilyon doları bulduğu belirtiliyordu. Dahası rapor şu çok önemli ve çarpıcı tümceyle sona eriyordu: Özetlemek gerekirse, sürdürülemez konuma gelen savaş harcamaları ve savaşla bağlantılı harcamalar bir ulusal güvenlik sorunu oluşturmaktadır. (US has spent six trillion dollars on wars that killed half a million people since 9/11 report says, Tom O'Connor, Newsweek, 14 Kasım 2018)

Trump 2016 yılındaki başkanlık kampanyası sırasında yaptığı konuşmalarda ABD'nin, başka ülkelerde sürdürdüğü savaşlara son vereceğini ve dikkatlerini ABD'nin iç sorunlarını çözmeye yoğunlaştıracığını vurgulamıştı. 20 Ocak 2017'de başkanlık koltuğuna oturan Trump 23 Şubat 2018'de yaptığı bir konuşmada ABD'nin, Ortadoğu ve Afganistan'da sürdürülen çatışma ve yeniden inşa çalışmalarına 7 trilyon dolar harcadığını, Afganistan'ı ve Irak'ı istikrarlı hale getirmek için yapılan bu harcamaların ABD'nde yaşanan ekonomik zorlukları daha da yoğunlaştırdığını söylemişti. (Bkz. Trump says U.S. spent 7 trillion in Middle East mistake', now Iraq may cost 88 billion more to rebuild, Tom O'Connor, Newsweek, 23 Şubat 2018)

Bu görüşünü başka yer ve zamanlarda da yineleyen Trump 28 Nisan 2018'de yaptığı bir konuşmada şöyle diyecekti:

Ortadoğu'da, -büyük T- ile 7 trilyon dolar harcadık Peki, bunun karşılığında ne geçti elimize? Hiç, ama hiçbir şey. (Donald Trump says US spent \$7 trillion on Middle East wars. A lot of that money has not been spent, Jon Greenberg, Politifact, 1 Mayıs 2019)

ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence ise, 11 Nisan 2019'da CNBC kanalındaki sohbet toplantısında Trump'ın Amerikan düşünö tüm ABD yurttaşlarının erişebileceğı bir hale getireceğini belirttikten sonra daha önceki yönetimlerin yaptıkları ticaret anlaşmalarıyla otomobil şirketlerini ülke dışına gitmeye yönlendirdiklerini, ama Trump'ın Amerikan işçilerine öncelik tanıyan anlaşmalar yaptığını ve yapacağını söyleyecekti.

Ancak iç politikaları belirgin bir faşist renk taşıyan ABD Başkanı nesnelerin doğası gereğı dış politika alanında da yalpalamakta ve pekala yer yer son derece gerici ve saldırgan bir tutum alabilmektedir. Nitekim Trump,

*Eylöl 2017'de BM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada nükleer silah edinme çabalarını sürdürdüğü takdirde Kore Demokratik Cumhuriyeti'ni tümöyle yok edeceğini söylemiş,

*Aralık 2017'de, ABD'nin onyıllardır süregelen tutumunu değıştirmiş ve Telaviv yerine Kudüs'ü resmi başkenti yapmak isteyen İsrail'in'in konumunu onamış,

*Mayıs 2018’de, daha önce BM Güvenlik Konseyi üyeleri ve Almanya ile İran arasında imzalanan nükleer anlaşmadan (Ortak Kapsamlı Eylem Planı) tek yanlı olarak çekilmiş,

*Aralık 2018’de, gerek ABD içinde ve gerekse dışında bir şok etkisi yaratan kararının (Suriye’deki 2,000 ve Afganistan’daki 14,000 ABD askerini geri çekilmesi) ardından Siyonist lobinin, Pentagon’un ve ABD egemen sınıfının diğer bölümlerinin baskısına bağlı olarak bu hedeflerini bilinmez bir geleceğe ertelemiştir.

Ne var ki bütün bunlar, ne Trump dönemi ABD’nin Çin’e ve Avrupa Birliği’ne karşı açık ya da üstü örtülü bir ticaret savaşı başlatma çizgisini görmezden gelmenin gerekçesi olabilir ne de, ABD yönetimi ve egemen sınıfı içindeki en gerici, en savaşçı ve en saldırgan kişilerle daha az gerici, savaşçı ve saldırgan kişiler arasındaki ayrımı görmeme, önemsememe ve dikkate almamanın gerekçesi. Rusya ve Çin gibi rakip emperyalist devletlerin, hatta İran gibi topun ağzındaki görece küçük devletlerin böylesi ayrımları titizlikle izlediği ve kendi çıkarları açısından değerlendirdikleri tartışma götürmez. Vladimir Putin, devlet başkanı seçilmesinden sonra Trump’ı kutlayan ilk yabancı üst düzey devlet yetkilisiydi. Daha da önemlisi şu: Doğru olup olmadığı bir yana Trump’ın karşıtları Rusya’nın, seçim sürecine onun lehine değişik müdahalelerde bulunduğunu ısrarla ileri sürmüş, hatta bu savı mahkemeye taşımışlar. Herhâlde Trump’ın çizgisinin, onun rakiplerinininkinden bir ölçüde farklı olduğunu düşünmemiş ve bu baya karşı ihtiyatlı bir iyimserlik sergilememiş olsaydı Kremlin, ABD başkanlık seçimleri konusunda nötr bir tutum takınmakla yetinirdi. Tam da burada, Trump ile Bolton arasındaki anlaşmazlığın en önemli ögesinin, bu ikincisinin özellikle İran, Venezuela, Rusya, Afganistan ve Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti’ne karşı izlenen politikalara ilişkin ayrımlar olduğunu bir kez daha anımsatmak gerekiyor. ABD’nin 2003’de Irak’a saldırısını desteklemiş olan Bolton Suriye, İran, Venezuela, Küba, Yemen ve Kore Demokratik Cumhuriyeti gibi ülkelerin rejimlerinin asker zorla değiştirilmesinden, Afganistan’daki asker sayısının azaltılmamasından, Çin’e karşı daha sert bir tutum alınmasından, Rusya sınırına daha fazla asker yığılmasından ve İran’la yapılmış olan nükleer anlaşmanın iptal edilmesinden yana olmasıyla tanınıyordu.

Buna karşılık Trump’ın daha az saldırgan ve daha pragmatik bir çizgi izlediğini ya da isterseniz ABD’nin, devasa asker harcamalarının taşınamaz ağırlığının altında ezilmesine yol açmamak için böyle bir politika izlemek zorunda kaldığı gerçekçi bir saptama olacaktır. Bu kısmi çizgi değişikliğinin ABD saldırganlığına hedef olan ülkeler açısından nisbi bir soluk alma olanağı

yarattığı ya da yaratabileceği söylenebilir. Örneğin Venezuela yöneticileri Başkan Maduro'yu devirmek amacıyla bu ülkede bir iç savaş kışkırtma girişimlerinin baş sorumlularından biri olan John Bolton'un görevden alınmasını olumlu bir adım olarak değerlendiriyorlardı.

Venezuela hükümet yetkilileri de Trump'ın, Başkan Maduro'yu devirme girişimlerini destekleyen ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı Bolton'u görevden almasını kutluyorlardı. (The commandante would treat himself to some sweet papaya: Venezuela government celebrates Trump firing John Bolton, Peter Stubley, The Independent, 12 Eylül 2019)

Bu bağlamda Trump'ın, ABD'nin onyıllardır şeytanlaştırdığı ve işgal ve yıkımla tehdit ettiği Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti lideri Kim Jong-un'la, hem de üç kez görüştüğünü ve bu ülkeye ayak basan ilk ABD başkanı olduğunu ve ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo'nun, bu ayın sonunda New York'ta gerçekleştirilecek olan BM Genel Kurul toplantısı sırasında İran Devlet Başkanı Ruhani ile görüşme olasılığının olduğunu söylediğini de anımsatmak isterim.

Bir kez daha yinelemek gerekirse, ABD ile emperyalist rakipleri ve ABD'nin hedef aldığı küçük ülkeler arasındaki gerilimin azalması asla, uzun süreli bir barış, hatta bir yumuşama ortamına girildiği anlamına gelmiyor ve gelemaz. Uzun süreli ve kalıcı bir barış, kapitalist-emperyalist sistem ayakta kaldığı sürece sağlanamaz. Evet, tek başına dünya toplam asker harcamalarının yüzde 35'ini yapan, dünyanın dört bir tarafında irili ufaklı 1,000 kadar asker üssü bulunan ve özellikle 1945'ten bu yana pek çok ülkeyi işgal eden, istemediği pek çok ülkede asker darbeler yapan/ yaptıran ve 2000'li yılların başından bu yana kanlı pençelerini Ortadoğu'ya ve İslm dünyasına uzatmış olan bu süper devletin dış politikasının temel parametreleri kolay kolay değişmez ve değişemez. Ancak ABD'nin başında, dikkatini esas olarak başka ülkelere değil, ABD'nin iç sorunlarına çevirmiş bir başkanın olması ve bu başkanın, militarizmin ve eski başkanlardan Eisenhower'ın deyişle asker-endüstriyel kompleksin ülkesi üzerindeki ezici ve çökertici ağırlığını bir nebze de olsa hafifletmesi, ABD saldırganlığına hedef olan ülkelere de kısm bir rahatlama yaratabilir. Taktiksel önderlik böylesi küçük ve önemsiz değişiklikleri görmezden gelmeyi değil, onları dikkatle izlemeyi ve bu değişikliklerin yaratabileceği manevra olanaklarını değerlendirmeyi gerektirir.

NOTLAR

(1) 2015'de yapılan bir araştırmaya göre Amerikan işçilerinin dörtte biri federal yoksulluk çizgisinin altında gelire sahipti. Buna karşılık nüfusun en

zengin yüzde 10'u toplam gelirin yüzde 50'sine, en zengin yüzde 1'i ise toplam gelirin yüzde yirmisine el koyuyordu. Zenginler ve süper zenginler 2008 mal krizinden daha da zenginleşerek çıkmışlardı. (Bkz. Kimberly Amadeo, Income inequality in America, The Balance, 25 Haziran 2019)

Son on yıllarda pek çok Amerikan şirketi, yarışmacı konumlarını ve krlılık oranlarını koruyabilmek ve ayakta kalabilmek için yüksek teknoloji ve imalat endüstrisi ürünlerini yurtdışında üretme yoluna gittiler. Uzmanlar ABD şirketlerinin, işçilerine çok daha düşük ücretler ödeyebilen Çin ve Hint şirketleri karşısında ancak böyle tutunabileceklerini ve 2000 yılından bu yana, çoğu yüksek ücretli ve sendikalı olan Amerikan işçilerinin yüzde 20'sinin işlerini yitirdiklerini söylüyorlar.

Author Details

Garbis ALTINOĞLU

maryamohannes@yahoo.fr

Bunu paylaş:Facebook'ta paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Twitter üzerinde paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Linkedln üzerinden paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Pinterest'te paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)WhatsApp'ta paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Daha fazlaArkadaşınızla e-posta üzerinden paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Skype'da paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Telegram'da paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Reddit üzerinde paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Pocket'ta paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)Tumblr'da paylaşmak için tıklayın (Yeni pencerede açılır)